

KILKA SŁÓW O KORESPONDENCJI ALEKSANDRA JEŁOWICKIEGO DO NOWOWIEJSKICH

Listy Aleksandra Jełowickiego do Ksawery Chodkiewiczowej z lat 1832—39, opublikowane niedawno przez Franciszka Germana¹ są bardzo ciekawym materiałem do obszernej monografii o księdzu Jełowickim, którą wydawca zapowiada na czas bliski. Obszerne wstęp biograficzny, a następnie szczegółowa bibliografia przedmiotu na końcu tej książki, świadczy, że autor zgromadził i zewidencjonował wiele źródeł, czy to rękopiśmiennych, czy drukowanych, krajowych i zagranicznych, odnoszących się do życia i działalności A. Jełowickiego. W bibliografii tej nie widzimy jednak czterech listów Jełowickiego z lat 1861—1867, które znajdują się w Młynowskim Archiwum Chodkiewiczów, w części przechowywanej w Archiwum Państwowym w Krakowie². Są to listy ks. Aleksandra do Nowowiejskich z Wołynia.

Dostały się one do archiwum Chodkiewiczów wraz z korespondencją rodzinną Nowowiejskich w latach dziesiątych dwudziestego stulecia, przez małżeństwo Mieczysława Chodkiewicza z Felicją Stecką, wnuczką Felicji Nowowiejskiej, jednej z korespondentek Jełowickiego.

Listy ks. Aleksandra Jełowickiego (arkusiki o wymiarach mniej więcej 21 × 13,5 cm) podpisane jedynie inicjałami „XAJ“ nie mają swoich kopert, i stąd brak w nich nazwiska adresata. Jednak przy bliższym zapoznaniu się z treścią ich i genealogią wynika, że list z 21 stycznia r. 1861 zatytułowany „Do Panny Felicji... Honoraty... Henryki...“ jest skierowany do córek Emilii i Mikołaja Nowowiejskich. Adresatką listu z 15 marca r. 1862 jest jedna z tych dziewcząt: Felicja. List z 15 czerwca r. 1863 i z 5 czerwca r. 1867 z tytułem „Przeznaczona Pani“ jest skierowany do Nowowiejskiej.

¹ *Listy Aleksandra Jełowickiego do Ksaweryny Chodkiewiczowej z lat 1832—39*, wydał F. German, Wrocław 1964 r. Wydanie liczy 316 stron druku i zawiera 88 listów A. Jełowickiego. Autografy te znajdują się w części Archiwum Chodkiewiczów z Młynowa, zdeponowanego w Muzeum Narodowym w Krakowie.

² Korespondencja Nowowiejskich w Archiwum Chodkiewiczów z Młynowa, Archiwum Państwowe w Krakowie.

Emilia z Baczyńskich Nowowiejska, żona Mikołaja, właściciela dóbr rodzinnych Humienniki w powiecie dubieńskim, przebywała wraz z córkami długie lata we Włoszech i Francji. Czynna, bardzo religijna — „żywa święta“ jak ją określił ks. Aleksander w jednym ze swoich listów do jej córek, utrzymywała bliskie kontakty ze zmarłychwstańcami³. Trudno właściwie ustalić kiedy Nowowiejska poznała Jelowickiego. Dostępne archiwalia nic o tym nie mówią, jednak zachowana korespondencja rodzinna Nowowiejskich niestety jedynie z lat 1858—1870, wskazuje na to, że osoby te znały się już dużo wcześniej.

Troska i zabiegi o serca i dusze korespondentek, opisy własnych wydarzeń życia, przesyłanie różnych wiadomości z życia religijnego, ma swoją wymowę i wskazuje na to, że stosunki Jelowickiego z Nowowiejskimi były bliskie. Można przypuszczać, że znane nam cztery listy, to tylko fragment korespondencji Jelowickiego z tą rodziną.

Listy te, mimo iż niezbyt interesujące, pozwalają jednak wzbogacić portret duchowy ich autora. Łącznie z innymi listami rozszerzają nasze wiadomości o życiu i działalności ks. Aleksandra w latach 1861—67. Świadczą również, że Jelowicki utrzymywał zawsze rozległe stosunki towarzyskie i miał wielu przyjaciół.

³ Niewątpliwie świadectwem kontaktów ze zmarłychwstańcami są zachowane w korespondencji Nowowiejskich listy do Emilii Nowowiejskiej i jej córki Felicji Nowowiejskiej-Boguszowej, księdza Piotra Semenki z lat 1858—60 (5 sztuk) i księdza Hieronima Kajsiewicza z lat 1858—70 (3 sztuki). Zob. P. S e m e n e n k o, *Dziennik*, wydał ks. E. E l t e r, Rzym 1955 s. 55, 122.